

Acta Carpathica Occidentalis

PŘÍRODA ZÁPADNÍCH KARPAT

Muzeum regionu Valašsko, Vsetín
Muzeum jihovýchodní Moravy ve Zlíně

**Nález hnědáška květelového (*Melitaea didyma*)
na lokalitě Rovná hora u Hradčovic (Zlínský region)
*The discovery of the Spotted Fritillary (*Melitaea didyma*)
at the Rovná hora near Hradčovice (Zlín region)***

Pavel Šnajdara

Krajský úřad Zlínského kraje, odbor životního prostředí a zemědělství, třída Tomáše Bati 21, CZ-761 90 Zlín; e-mail: pavel.snajdara@kr-zlinsky.cz.

Keywords: Czech Republic, faunistics, findings of species, Lepidoptera, Nymphalidae

Abstract: Spotted Fritillary (*Melitaea didyma*) was considered extinct in the Zlín region for about 20 years. The finding in Rovná hora Nature Reserve (Hradčovice, District of Uherské Hradiště) from the June 21, 2022, subsequently verified on June 26, 2022, confirms the re-spread of the species in to suitable biotopes even in south-eastern Moravia, Czech Republic.

ÚVOD

Hnědásek květelový – *Melitaea didyma* (Esper, 1779) je v Červeném seznamu ohrožených druhů ČR zařazen v kategorii kriticky ohrožený – CR (HEJDA et al. 2017). Je to západopalearktický druh rozšířený od severní Afriky přes jižní a střední Evropu po Mongolsko (KUDRNA et al. 2011). Tento druh vyhledává květnaté xerothermní stráně, skalní stepi a lesostepi se solitérními dřevinami, přičemž se jedná o biotopy v pozdějším stádiu sukcese, na nichž však jsou ale přítomna i místa s řídkým nízkým vegetačním krytem. Živné rostliny housenek jsou v našich podmínkách především Inice, divizny a rozrazil. Dospělci tvoří populace o vysoké lokální hustotě s omezenou mobilitou (BENEŠ et al. 2002). Mezi těmito populacemi vznikají v klimaticky příznivých letech malé kolonie s velmi mobilními jedinci, díky čemuž je motýl schopen znovu osídlit i plochy, ze kterých na dlouhá léta vymizel (např. Pálava) (ANONYMOUS 2022).

V minulosti byl v ČR velmi rozšířený na teplých a suchých lokalitách, téměř všude ale již vymřel. Recentně se vyskytuje pouze v Českém krase, na několika izolovaných středomoravských lokalitách a na omezeném území jižní a západní

Moravy (BENEŠ & JOHN 2022). Ve Zlínském kraji, stejně jako na celé východní Moravě, byl druh považován za vymřelý (ŠNAJDARA et al. 2020). Poslední doložená mikropopulace v západní části Zlínského kraje existovala na lokalitě Drahy u Prakšic (1993, P. Šnajdara, lgt. et coll.) a jednotliví motýli byli ještě pozorováni v Bílých Karpatech v okolí Suchova a Vyškovce v roce 2008 (L. Pospěch observ.).

NÁLEZ A BIOTOP

Dne 21. VI. 2022 při monitoringu motýlů v přírodní rezervaci Rovná hora, 6871, 300 m n. m., k.ú. Hradčovice v okrese Uherské Hradiště, byly autorem nalezeny 3 samci hnědáška květelového (*M. didyma*). Druh byl na lokalitě fotograficky zdokumentován. Výskyt byl následně potvrzen 26. VI. 2022 (M. Šnajdarová, M. Hrouzek, observ.), kdy se na lokalitě druh vyskytoval již početněji v cca 20 jedincích (samci a samice, v poměru cca 2:1).

Lokalitu tvoří květnaté subxerofilní louky a pastviny lesostepního charakteru na svažitém území s rozptýlenou keřovou i stromovou zelení. Vegetační kryt tvoří fragmenty vegetace teplomilných luk svazu *Cirsio-Brachypodium*

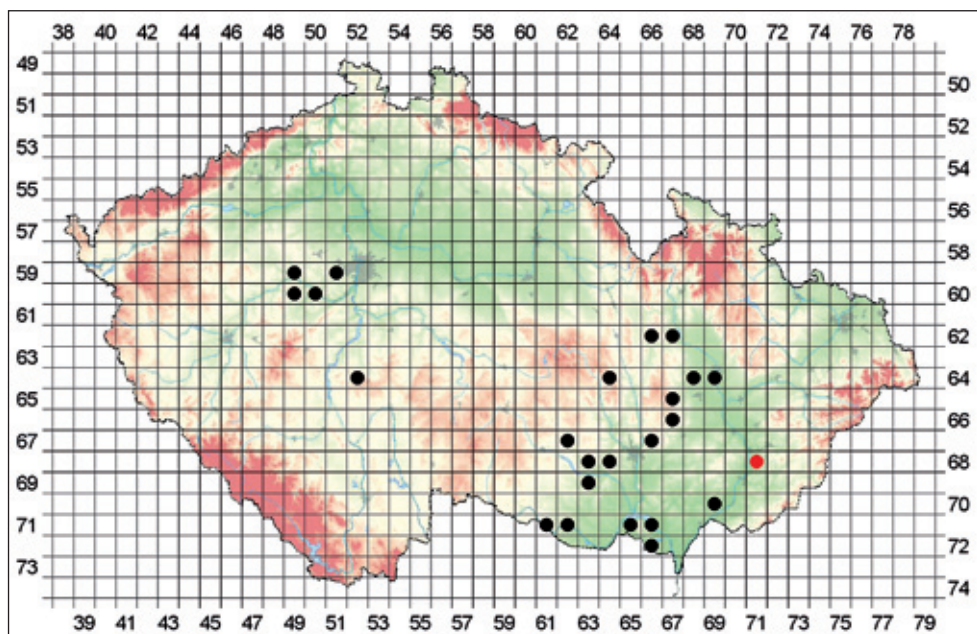
Obr. 1: Hnědásek květelový (*Melitaea didyma*). Foto: P. Šnajdara.

Fig. 1: Spotted Fritillary (*Melitaea didyma*). Photo: P. Šnajdara.

Obr. 2: Přírodní rezervace Rovná hora, místo nálezu v roce 2022. Foto: P. Šnajdara.

Fig. 2: The Rovná hora Nature Reserve, the place of the find in 2022. Photo: P. Šnajdara.

Obr. 3: Recentní rozšíření (2011–2022) hnědáška květelového v České republice. Černá kolečka – známý výskyt druhu dle BioLib, červené kolečko – nález 2022, upraveno dle BENEŠ & JOHN (2022).

Fig. 3: Recent distribution (2011–2022) of the Spotted Fritillary in the Czech Republic. Black circles – a known occurrence of the species according to BioLib, red circle – records 2022. Modified according to BENEŠ & JOHN (2022).

pinnati, roste zde např. sveřep vzpřímený (*Bromus erectus*), bílojetel bylinný (*Dorycnium herbaceum*), oman vrboolistý (*Inula salicina*), divizna rakouská (*Verbascum austriacum*), hořec křížatý (*Gentiana cruciata*), len žlutý (*Linum flavum*), hvězdnice chlumní (*Aster amellus*), koníklec velkokvětý (*Pulsatilla grandis*). V území se vyskytuje řada vzácných a ohrožených druhů bezobratlých: modrásek hnědoskvrnný – *Polyommatus daphnis* (Denis & Schifferrmüller, 1775), modrásek jetelový – *Polyommatus bellargus* (Rottemburg, 1775), hnědásek černýšový – *Melitaea aurelia* (Nickerl, 1850), modrásek hořcový – *Phengaris alcon Rebeli* (Hirschke, 1904) (ŠNAJDARA & SPITZER 2015), sklípkánek černý – *Atypus piceus* (Sulzer, 1776), majka obecná – *Meloe proscarabaeus*, Linnaeus, 1758, chrobák vrubounovitý – *Sisyphus schaefferi* (Linnaeus, 1758). Mezi vymizelé druhy, ukazující na probíhající sukcesní změny na stanovišti, patří např. bourovec trnkový *Eriogaster catax* (Linnaeus, 1758) (BENEŠ 2018).

DISKUZE A ZÁVĚR

Nález potvrzuje možnost rekolonizace druhu na vhodné biotopy na jihovýchodní Moravě (J. Beneš in verb.). Vzhledem k početnosti kolonie a zoofenologii (samci → samice) lze usuzovat, že se jedná o stálou populaci. Druh se zde pravděpodobně rozšířil z nejbližších lokalit na Moravě (např. Váté písky) a využívá extrémně teplé a suché klimatické výkyvy posledních let k šíření z jižněji lokalizovaných stálých populací. Je však možné, že i zde byl druh cíleně divoce (nezdokumentovaně) reintrodukován, protože v posledních letech byly nově objeveny populace druhu na velmi izolovaných lokalitách nejen na střední Moravě, např. Střežkův lom u Grygova (2021, L. Spitzer & J. Beneš observ.); NPP Kosířské lomy (2004, OSTŘANSKÁ et al. 2019; 2022, M. Vavřík observ.). Na rozdíl od historických vymřelých populací preferujících jako živnou rostlinu lnici květel (*Linaria vulgaris*) jsou živnou rostlinou současných populací i divizny (*Verbascum* spp.); (J. Beneš in

verb.). Lokalita výskytu je přírodní rezervací s managementem zohledňující bionomické nároky hmyzu – prioritně modráska hořcového (*Phengaris alcon Rebeli*). Provádí se zde šetrné kosení mozaikovitým způsobem s ponecháním vyššího strniska vegetace. Lze předpokládat další šíření druhu na vhodné biotopy, zejména s odpovídající péčí obdobnou jako v přírodní rezervaci Rovná hora.

LITERATURA

- ANONYMOUS (2022): Nálezová databáze ochrany přírody. AOPK ČR. [on-line databáze; portal.nature.cz]. (accessed 10th November 2022).
- BENEŠ J., KONVIČKA M., DVOŘÁK J., FRIC Z., HAVELDA Z., PAVLÍČKO A., VRABEC V. & WEIDENHOFFER Z. (eds) (2002): *Motýli České republiky. Rozšíření a ochrana I., II.* SOM, Praha, 857 pp.
- BENEŠ J. (2018): *Monitoring evropsky významného druhu bourovec trnkový (Eriogaster catax) v České republice v roce 2018. Závěrečná zpráva pro AOPK ČR, Praha.* 42 pp.
- BENEŠ J. & JOHN V. (2022): Mapa rozšíření *Melitaea didyma* v České republice. In: ZIČHA O. (ed.) *Biological Library – BioLib*. (accessed 17th November 2022). Dostupné na na: <<https://www.biolib.cz/cz/taxonmap/id1384/>>
- BIOLIB (2022): Nástroj na kreslení síťových map. *BioLib*, <https://www.biolib.cz/cz/tool/taxonmap/id1/> (accessed 13th November 2022).
- HEJDA R., FARKAČ J. & CHOBOT K. (eds) (2017): Červený seznam ohrožených druhů České republiky. Bezobratlí. *Příroda* 36: 1–612.
- KUDRNA O., HARPKE A., LUX K., PENNERSTORFER J., SCHWEIGER O., SETTELE J. & WIEMERS M. (2011): *Distribution atlas of butterflies in Europe*. Gesellschaft für Schmetterlingsschutz, Halle, 576 pp.
- OSTŘANSKÁ I., SPITZER L. & BENEŠ J. (2019): *Závěrečná zpráva: Inventarizační průzkum denních motýlů (Lepidoptera) v NPP Kosířské lomy v roce 2019. Manuskript, depon in: AOPK Praha,* 38 pp.
- ŠNAJDARA P. & SPITZER L. (2015): Rozšíření a stav vybraných populací modráska hořcového Rebelova (*Phengaris alcon rebeli*) (Lepidoptera: Lycaenidae) ve Zlínském kraji (vychodní Morava). *Acta Carpathica Occidentalis*, 6: 126-138.
- ŠNAJDARA P., TRÁVNÍČEK D., KONVIČKA O., SPITZER L., BENEŠ J. & ŠNAJDAROVÁ M. (eds) (2020): *Vzácné a ohrožené druhy bezobratlých Zlínského kraje. Zlínský kraj, Zlín,* 180 pp.

OBSAH | CONTENTS

Články | Articles

- 3 • DŘEVOJAN Pavel & KUBEŠOVÁ Svatava | Znovu o pozoruhodné bryologické lokalitě Ondrášova skála v Moravskoslezských Beskydech
- 11 • ELIÁŠ st. Pavol | Miestna populácia divozela úhľadného (*Verbascum speciosum* Schrad.) v Bratislave-Patrónke (Devínske Karpaty) zanikla
- 20 • MACHAČ Ondřej | Dva nové nálezy žlaznatky slovenské *Paranemastoma kochi* (Opiliones: Nemastomatidae) na Moravě
- 23 • ČERNÝ Miloš | Vrtalkovití (Diptera, Agromyzidae) některých přírodních rezervací a památek v Bílých Karpatech
- 50 • TRNKA Filip | Druhá lokalita dřevomila *Farsus dubius* (Coleoptera: Eucnemidae) v České republice
- 54 • KONVIČKA Ondřej & KABÁTEK Petr | První nález tesaříka *Necydalis ulmi* (Coleoptera: Cerambycidae) ve Vlárském průsmyku (Bílé Karpaty)
- 61 • KONVIČKA Ondřej | Pozoruhodný vývoj krasce dubového (*Eurythyrea quercus*) (Coleoptera: Buprestidae) v dřevěných sochách
- 68 • SPITZER Lukáš & BENEŠ Jiří | Šíření perleťovce ostružinového (*Brenthis daphne*) (Lepidoptera: Nymphalidae) na Moravě a ve Slezsku
- 77 • ŠNAJDARA Pavel | Nález hnědáka květelového (*Melitaea didyma*) na lokalitě Rovná hora u Hradčovic (Zlínský region)

Aktuality a Personálie | Currents News and Personals

- 81 • Mladý sedmdesátník Pavel Bezděčka
- 89 • Moravskoslezská pobočka ČBS a její činnost v roce 2022
- 94 • Ohlédnutí za entomologickými exkurzemi pro širokou veřejnost v roce 2022
- 101 • Síťové mapování cévnatých rostlin v okrese Vsetín mimo CHKO Beskydy v roce 2022
- 104 • Acta Carpathica Occidentalis | Pokyny pro autory
- 107 • Acta Carpathica Occidentalis | Submission Guidelines

© Muzeum regionu Valašsko, příspěvková organizace

a Muzeum jihovýchodní Moravy ve Zlíně, příspěvková organizace, 2022

ISBN 978-80-87614-66-2 (Muzeum regionu Valašsko, příspěvková organizace, Vsetín)

ISBN 978-80-87130-67-4 (Muzeum jihovýchodní Moravy ve Zlíně, příspěvková organizace, Zlín)

ISSN 1804-2732 (Print)

ISSN 2787-9976 (On-line)